

Marcin Łysko

- ▶ Uniwersytet w Białymstoku
(University of Białystok, Poland)
- ▶ e-mail: marcin.lysko@uwb.edu.pl
- ▶ ORCID: 0000-0002-2789-4679

DOI: 10.15290/mhi.2025.24.02.39

KOMUNIKAT

KRONIKA

BIAŁOSTOCKIEGO ŚRODOWISKA HISTORYKÓW PRAWA¹ (ROK 2024)

Aktywność naukowa białostockiego środowiska historyków prawa w 2024 roku znalazła wyraz w artykułach opublikowanych na łamach periodyków naukowych oraz zamieszczonych w pracach zbiorowych. Ważnym aspektem tej działalności był także udział w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych, połączony z wygłoszeniem referatów.

1. Publikacje

W 2024 roku ukazały się dwa zeszyty 23 tomu czasopisma „Miscellanea Historico-Iuridica”. Pierwszy z nich pod redakcją Katarzyny Doliwy, Piotra Fiedorczyka i Bartosza Kamila

¹ Kronika stanowi kontynuację prowadzonej corocznie od 2005 r. kroniki Katedry Nauk Historyczno-Prawnych (2005–2012), Katedry Nauk Historyczno-Prawnych i Komparatystyki Prawniczej (lata 2013–2016), a następnie Katedry Filozofii i Historii (2016–2019). Niniejsza kronika przedstawia aktywność naukową białostockiego środowiska historyków prawa, które od 1 października 2019 roku funkcjonuje w strukturach organizacyjnych Katedry Nauk Historyczno-Prawnych, Teorii i Filozofii Prawa oraz Komparatystyki Prawniczej Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. W 2024 roku aktywność naukową wykazali przede wszystkim pracownicy i doktoranci kierowanej przez Piotra Fiedorczyka Pracowni Historii Prawa.

Truszkowskiego zawiera *varia*, czyli zbiór artykułów o zróżnicowanej problematyce. W drugim z zeszytów, którego redaktorami byli Piotr Fiedorczyk oraz Bartosz Kamil Truszkowski, znalazły się *varia*, a także referaty wygłoszone podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Kodyfikacje XX wieku. 60-lecie Kodeksu cywilnego*, która odbyła się na Wydziale Prawa UWB w dniach 24–25 maja 2024 roku.

W 23 tomie „Miscellanea Historico-Iuridica” zostały zamieszczone następujące artykuły białostockich historyków prawa:

- Piotra Kołodko, *A Few Remarks About Quaestor Ostensis*,
- Karola Kuźmicza, *Is Stanisław Leszczyński's Conversation Between a European and an Islander from the Kingdom of Dumocala a social utopia?*,
- Karola Łopateckiego, *Wartościowanie zabytków na przykładzie środków transportu. Z badań nad problematyką włączania samochodów do wojewódzkiej ewidencji zabytków*,
- Krzysztofa Żochowskiego, *Eugeniusz Waśkowski o projekcie i ustawie kodeks postępowania cywilnego z 1930/1933 część I*,
- Piotra Fiedorczyka wspólnie z Krzysztofem Siuchnickim, *Wojenne losy sędziów białostockich w świetle postępowań o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu prowadzonych w Sądzie Grodzkim w Białymstoku w latach 1946–1950*.

Na łamach innych periodyków naukowych ukazały się artykuły:

- Marcina Łysko, *Problem bezpłatności aplikacji sądowej w działalności ruchu młodych prawników w II Rzeczypospolitej Polskiej*, „Studia Prawnoustrojowe” 2024, tom 65,
- Krzysztofa Żochowskiego, *Władza symboliczna prawników w ujęciu Pierre'a Bourdieu*, „Palestra” 2024, nr 1,
- Piotr Fiedorczyka wspólnie z Bartoszem Kamilem Truszkowskim, *The Empowerment and Protection of Vulnerable Adults*, „Family&Law, FL-EUR Family Law in Europe. An Academic Network” 2024,
- Mateusza Ułanowicza, *The Guardianship of the Minor Karol Brzostowski and his Emancipation*, „Journal on European History of Law” 2024, t. XV, nr 2.

Kolejny artykuł Marcina Łysko, *Ruch młodych prawników wobec problemu „nadprodukcji aplikantów” sądowych w II Rzeczypospolitej Polskiej*, został opublikowany w pracy zbiorowej *Sapienta ars vivendi putanda est. Księga jubileuszowa z okazji 60. rocznicy*

urodzin Profesora Dariusza Szpopera, red. Przemysław Dąbrowski, Mikołaj Tarkowski, Słupsk 2024. Mateusz Ułanowicz zamieścił artykuł *The Secret will of Karol Brzostowski: A Contribution to the Reception of French Civil Law in Polish Lands* w wydawnictwie pokonferencyjnym *Edge of Tomorrow 2: The Next Generation of Legal Historians and Romanists. Collection of Contributions from the 2024 International Legal History Meeting of PhD Students*, red. Jaromír Tauchen, David Kolumber, Brno 2024.

Białostoccy historycy prawa pełnili także funkcje redaktorów i recenzentów prac naukowych. Karol Kuźmicz współredagował pracę zbiorową *Postpandemiczna rzeczywistość. Jak koronawirus zmienił świat*, wydaną przez Wydawnictwo Temida 2 w Białymstoku. Piotr Fiedorczyk był recenzentem wydawniczym następujących książek:

- monografii Adama Dziuroka, *Osądzenie przestępstw w okresie II wojny światowej przez Specjalny Sąd Karny w Katowicach w latach 1945–1946*, Katowice–Warszawa 2024,
- pracy zbiorowej *W stulecie urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (1922–2022)*, red. Robert Jastrzębski, Ryszard Piotrowski, Warszawa 2024,
- podręcznika *Historia administracji. Wybór źródeł*, red. Robert Jastrzębski, Warszawa 2024,
- pracy zbiorowej *Divinarum atque humanarum rerum notitia. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Wiesława Mossakowskiego*, red. Marek Sobczyk, Ewa Gajda, Toruń 2024.

2. Konferencje

W 2024 roku działalność naukowa białostockich historyków prawa koncentrowała się na udziale w ogólnopolskich i zagranicznych konferencjach naukowych, podczas których występowali z referatami.

Spośród konferencji krajowych białostoccy historycy prawa najliczniej uczestniczyli w zorganizowanej na Wydziale Prawa UwB w dniach 24–25 maja 2024 roku ogólnopolskiej konferencji „Kodyfikacje XX wieku. W 60-lecie Kodeksu Cywilnego”. Na konferencji z referatami wystąpili:

- Piotr Fiedorczyk, *Vox populi a prawo cywilne. Ankieta o projekcie prawa cywilnego PRL*,
- Karol Kuźmicz, *Kodyfikacja jako faktyczny i historyczny sposób urzeczywistniania ideałów w prawie*,

- Michał Stokowski, *Problematyka przekazania gospodarstwa rolnego następcy w świetle przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin, a roszczenia o zachówek następców prawnych przekazujących*,
- Krzysztof Żochowski, *Eugeniusz Waśkowski o projekcie i ustawie Kodeks Postępowania Cywilnego z 1930/1933 roku*.

Największą aktywnością w zakresie konferencji krajowych wykazał się Karol Kuźmicz, który uczestniczył w:

- międzyśrodowiskowej i międzydyscyplinarnej konferencji naukowej „Odmiany wspólnot oraz ich znaczenie z punktu widzenia jednostki i państwa” (Nałęczów, 24–26 kwietnia 2024 roku) z referatem *Utopia jako wspólnota doskonała*;
- ogólnopolskiej konferencji naukowej „Ochrona prawna bytów pozaludzkich” (Białystok, 29 maja 2024 roku) z referatem *Główne problemy związane z kategorią bytu na gruncie filozofii*;
- ogólnopolskiej konferencji naukowej „Rocznica 300-lecia urodzin Immanuela Kanta twórcy dzieła *Wieczny pokój*” (Warszawa, 18 czerwca 2024 roku), podczas której wygłosił referat *Dlaczego „Wieczny pokój” Immanuela Kanta nie jest utopią?*;
- XXI Zjeździe Katedr Doktryn Politycznych i Prawnych nt. „Autorytaryzm i Totalitaryzm w myśli politycznej i prawnej” (Wrocław, 23–24 października 2024 roku) z referatem *O utopizmie i nie tylko jego totalitarnych konsekwencjach*.

Michał Stokowski podczas V Ogólnopolskiego Zjazdu Kół Historycznoprawnych „Rozliczenia z przeszłością. Perspektywa historycznoprawna” (Warszawa, 1–2 marca 2024) wygłosił referat *Projekt ustawy o nadzwyczajnych środkach działania w interesie ochrony obywateli i państwa z 1981 r. Przyczynek do genezy stanu wojennego*.

Na zorganizowanej przez Oddział Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach konferencji naukowej pt. „Dekret sierpniowy jako narzędzie sprawiedliwych rozliczeń ze zbrodniami okresu wojny i okupacji?” (Katowice, 15–16 czerwca 2024 roku) wygłosił referat *Sierpniówka – czy nadal jej potrzebujemy?*.

Krzysztof Szczygielski uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji naukowej „Ustanowienie patrona jednostki samorządu terytorialnego w tradycji lokalnej i regionalnej”, która odbyła się w Białymstoku 20 czerwca 2024 roku. Wygłosił referat *Patroni jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim – analiza wybranych*

przypadków. Brał także udział w Ogólnopolskim Forum Romanistów „*Ius et potestas – prawo i władza w starożytnym Rzymie*” (Gdańsk, 28 czerwca 2024 roku), podczas którego wystąpił z referatem *Adam Mickiewicz o prawie i władzy w starożytnym Rzymie*. Ponadto uczestniczył w seminarium studencko-doktoranckim *Hybryda* (Łomża, 25 października 2024 roku) z referatem *Prawo rzymskie w dziełach Adama Mickiewicza*.

Piotr Fiedorczyk uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji naukowej „*Iustitia civitatis fundamentum – Sądy i sędziowie na przestrzeni dziejów*”. Konferencja została zorganizowana na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu 17 maja 2024 roku, w rocznicę śmierci dr hab. Małgorzaty Materniak-Pawłowskiej. Piotr Fiedorczyk wygłosił referat *Powstanie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w 1990 r.*

Marcin Łysko uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji naukowej „*Być kobietą. Kobiety Podlasia i Mazowsza w latach 1918–1945*” (Ciechanowiec, 11–12 września 2024 roku), na której zaprezentował referat *Udział kobiet w życiu publicznym II Rzeczypospolitej Polskiej*.

Mateusz Ułanowicz wziął udział w reportażu dotyczącym Karola Brzostowskiego, który dnia 10 grudnia 2024 roku ukazał się na antenie białostockiego Radia „i”.

3. Konferencje zagraniczne

W konferencjach zagranicznych najczęściej uczestniczył Piotr Fiedorczyk, który wygłaszał w ich trakcie referaty w języku angielskim. Podczas XV Annual Symposium of the International Academy for the Study of the Jurisprudence of the Family Disability and the Family (Saragossa, 19–20 czerwca 2024 roku) wygłosił referat *The Right to Marry of Vulnerable People: The Polish Case*. Przewodniczył także obradom konferencji. Podczas konferencji 60 Years Since the Adoption of the Czechoslovak Civil Code 1964 in Historical and Legal Perspective (Praga, 24–25 września 2024 roku) zaprezentował referat *The Communist Way of Consulting the Drafts of Polish Civil Codes in the 60'S*. Wziął także udział w konferencji The Formation and Dissolution of Marriage in Europe: Religious Roots and Diverging Histories (Kilona, 14 grudnia 2024 roku), podczas której wygłosił referat *Case Poland*.

Marcin Łysko wziął udział w XXVIII Annual Forum Association of Young Legal Historians, (Mediolan, 4–7 września 2024 roku) i wygłosił referat *The Religion Associatons of National Minorities in the Second Polish Republic*.

Krzysztof Szczygielski podczas LXXVII Session de la Société Internationale Fernand de Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité: *Ius/Lex* (Osaka, 23–28 września 2024 roku) wygłosił referat *Some Remarks on Roman Law in the Works of Adam Mickiewicz*.

W październiku 2024 roku na zaproszenie prof. Davida Pimentela Piotr Fiedorczyk udzielił wykładu w formie online dla studentów University of Idaho Law School. Tytuł wykładu brzmiał: *Does European Family Law Exist?*

Bartosz Kamil Truszkowski uczestniczył w International Scientific Conference „Legal Unification through Case Law?” (Ratyżbona, 21–22 listopada 2024 roku), z referatem *The Supreme Court of the Second Polish Republic on Civil Status Records: A Case Law Review*.

Michał Stokowski, z referatem *August Decree today. Is it still necessary?*, wziął udział w International Workshop on Legal Survivals in Central and Eastern Europe, który miał miejsce na Riga Graduate School of Law w dniach 15–16 czerwca 2024 roku.

Mateusz Ułanowicz uczestniczył w International Legal History Meeting of Phd Students (Brno, 11–12 września 2024 roku) i wygłosił referat *The Reception of French Civil Law in Polish Lands Based on the Sources Concerning the Secret Will of Karol Brzostowski*.

4. Habilitacja dr. Mariusza Mohyluka

W 2024 roku grono białostockich historyków prawa powiększyło się o kolejnego doktora habilitowanego – Mariusza Mohyluka. W skład jego komisji habilitacyjnej wchodził:

1. prof. dr hab. Waldemar Bednaruk – KUL Jana Pawła II – przewodniczący komisji,
2. dr hab. Andrzej Wrzyszczyk, prof. UMCS – recenzent,
3. dr hab. Maksymilian Stanulewicz, prof. UAM – recenzent,
4. dr hab. Anna Stawarska-Rippel, prof. UŚ – recenzent,
5. prof. dr hab. Adam Redzik – recenzent,
6. dr hab. Anetta Breczko, prof. UwB – członek komisji,
7. dr hab. Marcin Łysko, prof. UwB – sekretarz.

Osiągnięcie naukowe wskazane przez kandydata jako podstawa ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowiła monografia *Sowieckie*

prawo sądowe w piśmiennictwie prawniczym II Rzeczypospolitej. Wszyscy czterej recenzenci przedstawili recenzje pozytywne. Kolokwium habilitacyjne odbyło się w dniu 11 października 2024 roku. W wyniku jawnego głosowania komisja podjęła jednomyślnie uchwałę wyrażającą pozytywną opinię w sprawie nadania Mariuszowi Mohylukowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Stopień naukowy doktora habilitowanego Mariusz Mohyluk uzyskał na mocy jednomyślnej uchwały Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 22 listopada 2024 roku.

5. Udział w komisjach habilitacyjnych

Piotr Fiedorczyk pełnił funkcję recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Justyny Biedy (UŁ) oraz funkcję członka komisji w postępowaniu habilitacyjnym dr. Kazimierza Konopki, przeprowadzonym na UwB. W postępowaniu uczestniczył także Marcin Łysko, w charakterze sekretarza komisji. Pełnił on także funkcję sekretarza w komisji habilitacyjnej dr. Mariusza Mohyluka.

6. Staże naukowe i program Erasmus

Od 6 maja 2024 roku do 24 maja 2024 roku dr Karol Kuźmicz przebywał na stażu naukowym w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Opiekunem stażu był profesor Tomasz Tulejski. W ramach stażu Karol Kuźmicz uczestniczył w zebraniach, seminariach naukowych i spotkaniach organizowanych przez Centrum Myśli Polityczno-Prawnej im. Alexisa de Tocqueville'a. 21 maja 2024 roku wygłosił referat *Prawa we francuskich utopiach przedrewolucyjnych epoki Oświecenia*.

Doktorant Michał Stokowski w charakterze *visiting scholar* przebywał w dniach 31 lipca 2023 roku – 7 stycznia 2024 roku na stażu naukowym w Syracuse University – College of Law w Stanach Zjednoczonych.

W ramach programu Erasmus Plus Marcin Łysko w dniach 20–24 maja 2024 roku przebywał na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Rijece (Chorwacja), gdzie wygłosił wykłady w języku angielskim poświęcone dziejom miasta Gdańska w ujęciu historycznoprawnym.

7. Studenckie Koło Historii Prawa

Białostockie środowisko historyków prawa aktywnie wspierało Studenckie Koło Historii Prawa, które funkcjonuje na Wydziale Prawa UwB pod opieką Piotra Fiedorczyka. Działalnością koła kierował Wiktor Walewski, który po ukończeniu studiów prawniczych w październiku 2024 roku dołączył do grona doktorantów Pracowni Historii Prawa Wydziału Prawa UwB i pod kierunkiem Piotra Fiedorczyka przygotowuje rozprawę poświęconą współczesnym problemom europejskiego prawa rodzinnego w kontekście historycznoprawnym. Spośród inicjatyw Studenckiego Koła Historii Prawa w 2024 roku najważniejsze były:

- spotkanie dyskusyjne *O zobowiązaniach w polskim prawie cywilnym wieku XX*, które odbyło się 12 stycznia 2024 roku w Na Prawo Bistro. Zostało zorganizowane we współpracy ze Studenckim Kołem Naukowym Komparatystyki Prawniczej. W trakcie spotkania po prelekcji opiekunów obu kół naukowych Krzysztof Żochowski wygłosił referat *Kodeks zobowiązań w praktyce profesjonalnego pełnomocnika*. Po referacie nastąpiły dyskusja i poczęstunek,
- współorganizowana przez Koło w dniach 24–25 maja 2025 roku na Wydziale Prawa UwB ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Kodyfikacje XX wieku. 60-lecie Kodeksu cywilnego*. Pozostałymi organizatorami konferencji były Studenckie Koło Nauk Cywilistycznych, Studenckie Koło Filozofii Prawa, Studenckie Koło Miłośników Prawa i Kultury Antycznej oraz Koło Naukowe Komparatystyki Prawniczej. W trakcie wydarzenia prelekcje wygłosiło łącznie 44 prelegentów z wielu ośrodków naukowych w całym kraju, a wśród nich liczna grupa prelegentów reprezentujących białostockie środowisko historycznoprawne. Pierwszy dzień konferencji zamknęła uroczysta kolacja z udziałem zaproszonych gości.